

The journal has had 7 points in Ministry of Science and Higher Education parametric evaluation. Part B item 1223 (26.01.2017).
1223 Journal of Education, Health and Sport eISSN 2391-8306 7

© The Author (s) 2017;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland

Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.

Received: 25.02.2017. Revised 12.03.2017. Accepted: 13.03.2017.

OCENA POZIOMU WIEDZY NA TEMAT ZAWODU FIZJOTERAPEUTY WŚRÓD STUDENTÓW NAUK TECHNICZNYCH ORAZ OSÓB PO 60 ROKU ŻYCIA

ASSESSMENT OF THE KNOWLEDGE LEVEL ON PROFESSION OF PHYSIOTHERAPIST AMONG STUDENTS OF TECHNICAL SCIENCE AND ELDERLY PERSONS

JANUSZ KOCJAN

Medical University of Silesia, Doctoral Studium of School of Medicine, Katowice, Poland
Śląski Uniwersytet Medyczny, Studium Doktoranckie Wydziału Lekarskiego w Katowicach

STRESZCZENIE

Wstęp: Proces fizjoterapii pozwala na odzyskanie utraconej funkcji i powrót do maksymalnej sprawności. Zakres oddziaływań obejmuje postępowanie fizjoterapeutyczne w sytuacjach, gdy sprawność ruchowa oraz funkcjonowanie są zagrożone poprzez proces starzenia się, doznane urazy, choroby, różnorodne zaburzenia oraz warunki lub czynniki środowiskowe.

Cel pracy: Celem pracy było określenie stanu wiedzy na temat zawodu fizjoterapeuty wśród studentów nauk technicznych oraz osób po 60 roku życia.

Material i metody: Badaniem objęto 200 dorosłych kobiet i mężczyzn w przedziale wiekowym 21–75 lat. Badanie przeprowadzono na podstawie autorskiego kwestionariusza zawierającego 10 pytań dotyczących m.in. możliwych miejsc pracy fizjoterapeuty, zakresu obowiązków fizjoterapeuty, czynności do wykonywania których uprawniony jest fizjoterapeuta, powiązań zawodu fizjoterapeuty z medycyną i wychowaniem fizycznym czy też zastosowania fizjoterapii w różnych dziedzinach medycyny.

Wyniki: Wśród osób starszych tylko 27% badanych poprawnie rozróżnia pojęcia: „fizjoterapeuta” i „fizykoterapeuta”. Zdecydowana większość respondentów dostrzega potrzebę prowadzenia rehabilitacji na oddziałach ortopedycznych oraz neurologicznych. Niski poziom wiedzy dotyczy mniej popularnych specjalizacji (ginekologia, pulmonologia). Zdecydowana większość ankietowanych uważa fizjoterapię za zawód bliższy naukom medycznym niż wychowaniu fizycznemu.

Wnioski: Rezultaty przeprowadzonych badań wskazują na niedostateczny poziom wiedzy społeczeństwa na temat zawodu fizjoterapeuty zwłaszcza wśród osób powyżej 60 roku życia.

Słowa kluczowe: fizjoterapia, rehabilitacja, poziom wiedzy

SUMMARY

Introduction: Physiotherapy process enables the recovery of lost functions and return to maximum mobility. The range of physiotherapy includes procedures in situations where mobility and functioning are threatened by aging, injuries, diseases, a variety of disorders and conditions or environmental factors.

Aim: The aim of the study was to determine the state of knowledge about the profession of physiotherapist among science students and people over 60 years of age.

Material and methods: The study included 200 adult men and women in range of age: 21-75 years. The study was conducted on the basis of the author's questionnaire containing 10 questions refers to: others possible physiotherapist work places, physiotherapist duties, action for which physiotherapist is entitled, relationship of physiotherapist profession with medicine and physical education, as well as, use of physiotherapy treatment in various fields of medicine.

Results: Among the elderly, only 27% of respondents correctly distinguishes between the terms "physiotherapist" and "physical therapist." The vast majority of respondents see the need for rehabilitation on the orthopedic and neurological wards. The low level of knowledge refers to less popular specializations (gynecology, pulmonologia). The vast majority of respondents considered physiotherapy as a profession closer related to medical sciences than physical education.

Conslusions: The results of the study indicate to the inadequate level of knowledge about profession of physiotherapist, especially among people over 60 years old.

Key words: physiotherapy, rehabilitation, knowledge level

Wstęp

Kierunek fizjoterapia powstał w 1997 roku na bazie istniejącej wcześniej rehabilitacji ruchowej [1]. W porównaniu z innymi zawodami medycznymi, takimi jak lekarz czy pielęgniarka, fizjoterapia jest stosunkowo młodą dziedziną, która podlega ciągłemu rozwojowi. Jest ona złożonym i wielowymiarowym procesem obejmującym swym zasięgiem rehabilitację medyczną, społeczną oraz zawodową [2]. Obecnie, postępowanie fizjoterapeutyczne znajduje zastosowanie w każdej specjalności medycznej, a zabiegi rehabilitacji stosowane są zarówno w celu leczniczym, jak i prewencyjnym.

Liczne badania naukowe dotyczące postrzegania zawodów medycznych przez społeczeństwo wskazują na dominującą pozycję zawodu lekarza [3-5]. W świetle powyższych doniesień zawód fizjoterapeuty, pomimo dużego znaczenia w przywracaniu utraconej sprawności

fizycznej, wydaje się być drugoplanowy. Problematykę niedostatecznego rozpowszechnienia wiedzy na temat fizjoterapii oraz jej niewystarczającego stosowania w medycynie poruszył także Śliwiński. Uważa on, iż mimo niekwestionowanych osiągnięć pozycja zajmowana przez fizjoterapię w Polsce nie odpowiada znaczeniu, jakie powinna mieć w ochronie zdrowia [6].

W związku z tym istotna jest ocena postrzegania zawodu i roli fizjoterapeuty przez społeczeństwo. Dotyczy to w głównej mierze dwóch grup społecznych: (I) studentów kierunków technicznych, gdzie elementy nauk o zdrowiu nie wchodzą w skład podstawy programowej, a osoby te ze względu na charakter przyszłej pracy zawodowej oraz obciążenia z nią związane mogą być predysponowane do występowania różnych schorzeń i dolegliwości, oraz (II) osób w wieku emerytalnym i przedemerytalnym, które ze względu na zdiagnozowaną obecność różnych chorób układu mięśniowo-szkieletowego korzystają już z opieki fizjoterapeutycznej.

Cel pracy:

Celem pracy była ocena poziomu wiedzy na temat zawodu fizjoterapeuty oraz jego postrzegania przez studentów nauk technicznych oraz osoby po 60 roku życia.

Material i metody:

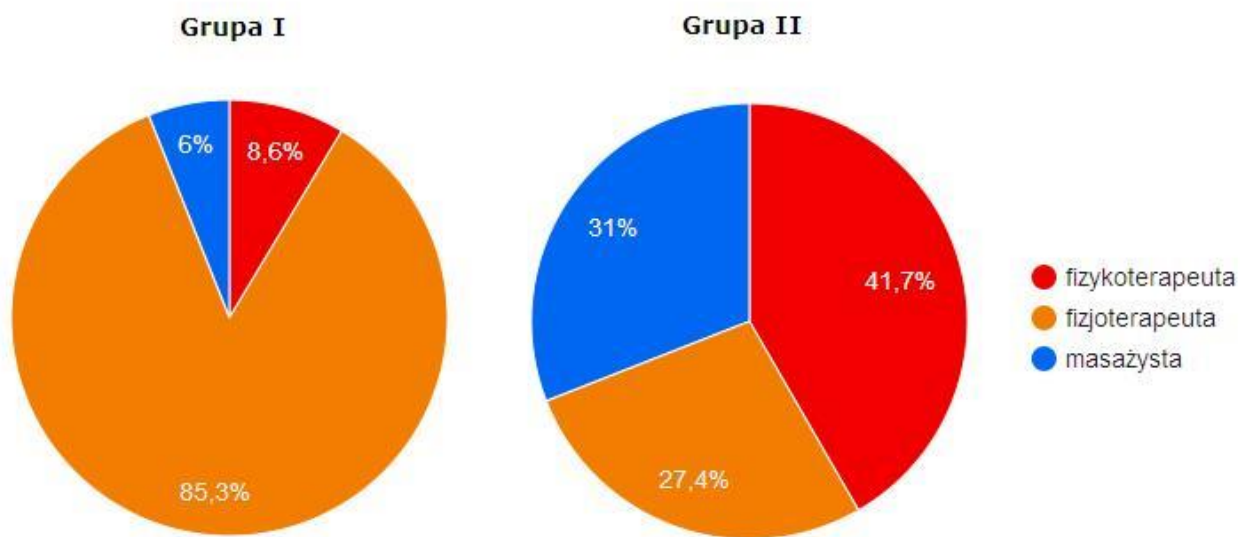
Badaniem objęto 200 dorosłych osób. Dobór respondentów był celowy a ankietowani zostali podzieleni na 2 grupy, jako kryterium przyjmując wiek oraz kierunkowe wykształcenie. Grupę pierwszą stanowiło 116 (58% całości, 55 kobiet i 61 mężczyzn) studentów kierunków nauk technicznych, studiujących na Politechnice Śląskiej w Gliwicach, Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie oraz Politechnice Krakowskiej. Średni wiek badanych: $23,12 \pm 1,13$ lat. W grupie drugiej znalazły się 84 osoby (42% całości, 43 kobiet i 41 mężczyzn) - mieszkańcy z obszaru województwa śląskiego i małopolskiego, którzy co najmniej raz w roku korzystali z zabiegów fizjoterapeutycznych. Średni wiek badanych wyniósł $67,85 \pm 7,84$ lat.

W badaniu wykorzystano techniki socjometryczne. Zastosowano ankietę własnej konstrukcji składającą się z 10 pytań. Pierwsza jej część zawierała dane na temat: płci, wieku, i wykształcenia badanych. Pozostałe pytania dotyczyły m.in. możliwych miejsc pracy fizjoterapeuty, powiązań zawodu fizjoterapeuty z medycyną i wychowaniem fizycznym oraz czynności do wykonywania których uprawniony jest fizjoterapeuta.

Zastosowane metody statystyczne obejmowały wykonanie statystyk opisowych: obliczenie wartości średnich oraz odchyłeń standardowych. Graficznego przedstawienia wyników dokonano przy użyciu histogramów. Oceniając istotność różnic pomiędzy odsetkami badanych użyto testów struktury. Do analizy statystycznej użyto pakietu STATISTICA StatSoft w wersji 10.0. Jako poziom istotności przyjęto $p < 0,05$.

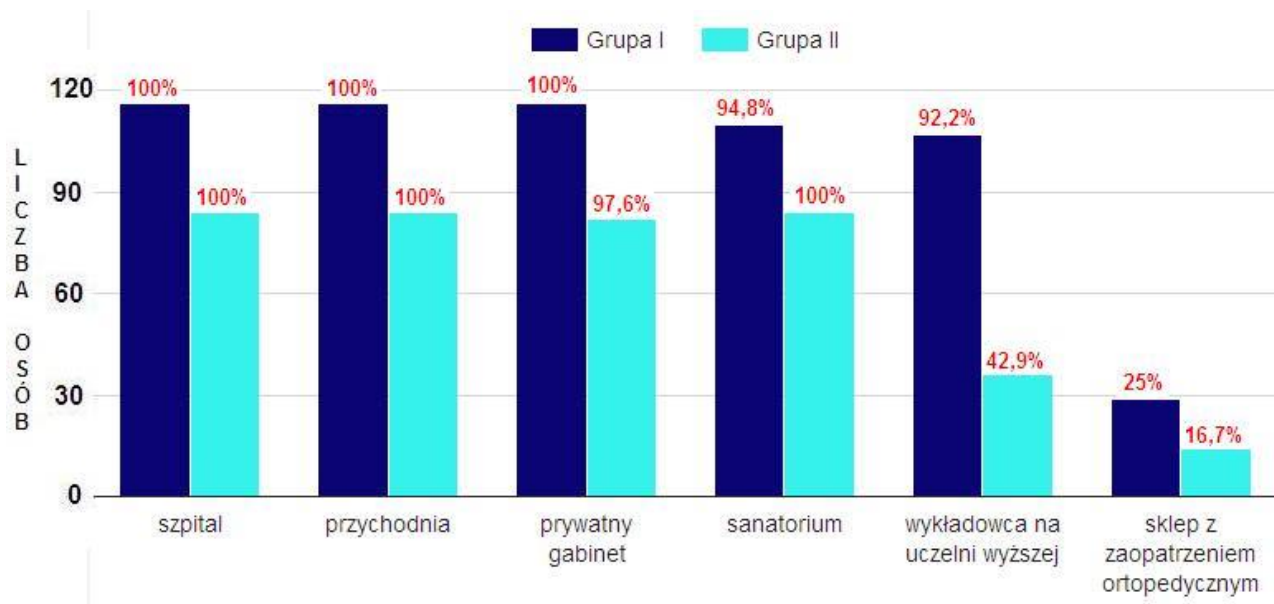
Wyniki:

Pierwsze pytanie dotyczyło ogólnych wiadomości na temat poprawności nazewnictwa zawodu. Respondenci odpowiadali na pytanie: „Jak nazywa się absolwent studiów wyższych na kierunku fizjoterapia?”. Odpowiedzi uzyskane w obu grupach przedstawiono na rycinie 1.

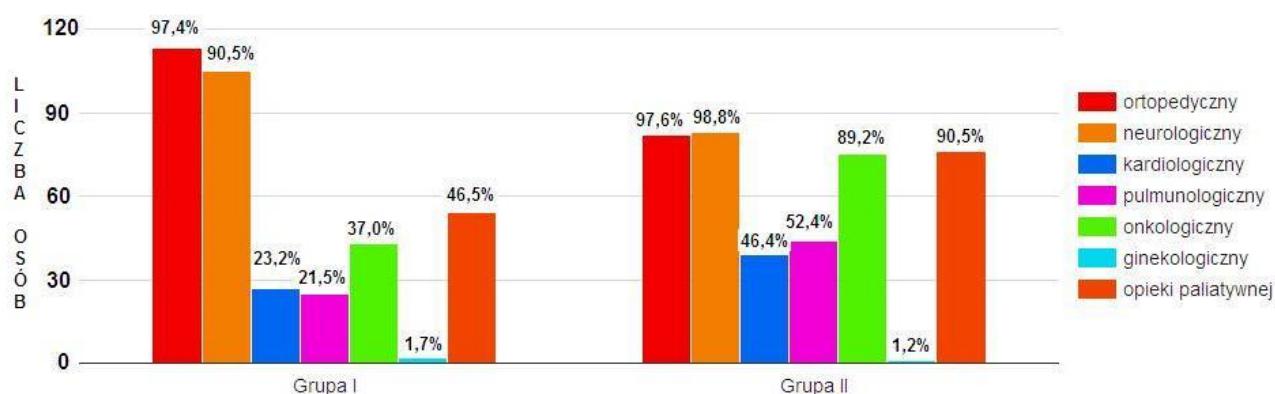
Rycina 1. Procentowy rozkład odpowiedzi ankietowanych na pytanie: „Jak nazywa się absolwent studiów wyższych na kierunku fizjoterapia?”

Drugie z pytań zawartych w kwestionariuszu dotyczyło możliwych miejsc pracy fizjoterapeuty. Odnotowane wyniki znajdują się na rycinie 2.

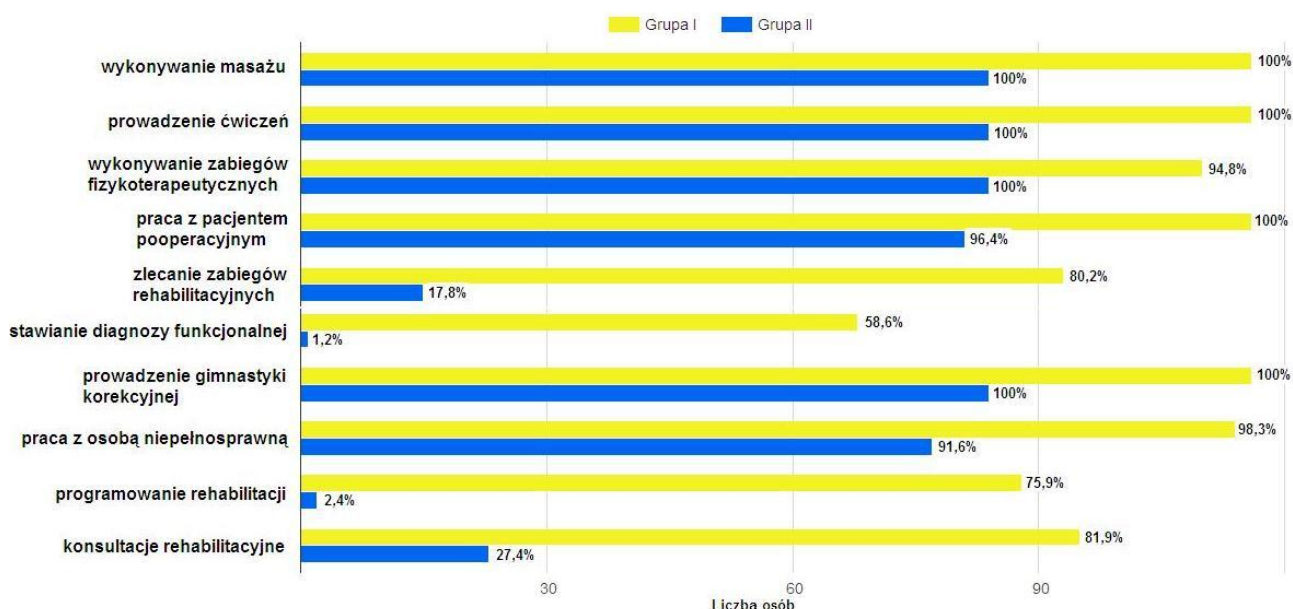
Rycina 2. Możliwe miejsca pracy fizjoterapeuty według ankietowanych

W następnym pytaniu badani zaznaczali w kwestionariuszu na którym z oddziałów szpitalnych może pracować fizjoterapeuta. Wyniki przedstawia rycina 3.

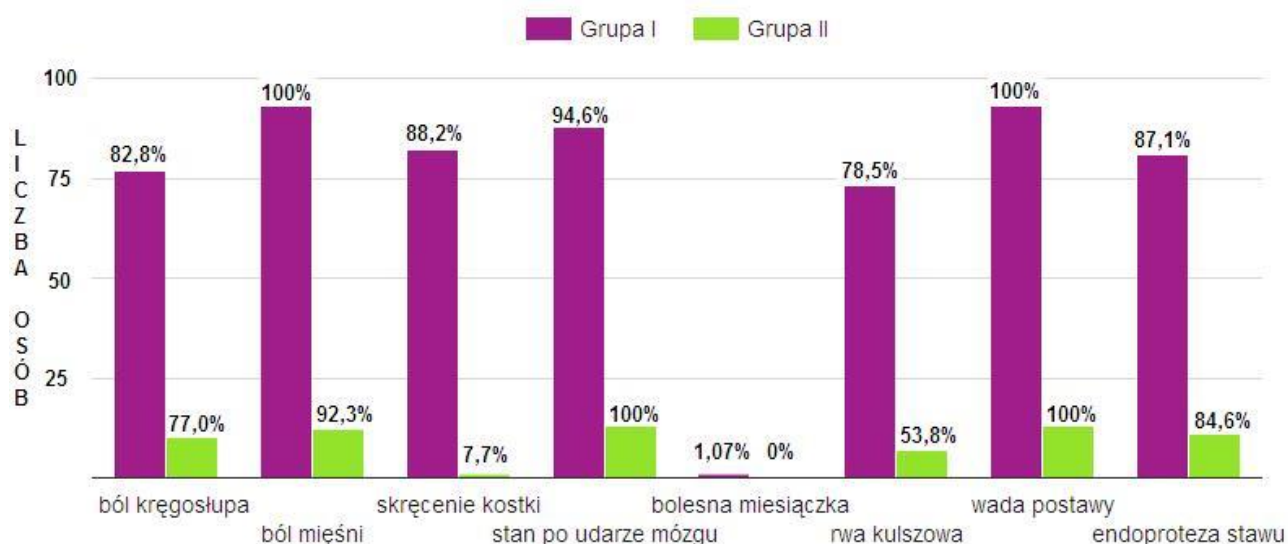
Rycina 3. Procentowy rozkład odpowiedzi ankietowanych na pytanie: „Na którym z oddziałów szpitalnych w Pani(a) opinii może pracować fizjoterapeuta.”

W dalszym etapie oceniano wiedzę na temat zakresu obowiązków fizjoterapeuty. Rezultaty zobrazowano na rycinie 4.

Rycina 4. Procentowy rozkład odpowiedzi na temat zakresu obowiązków fizjoterapeuty

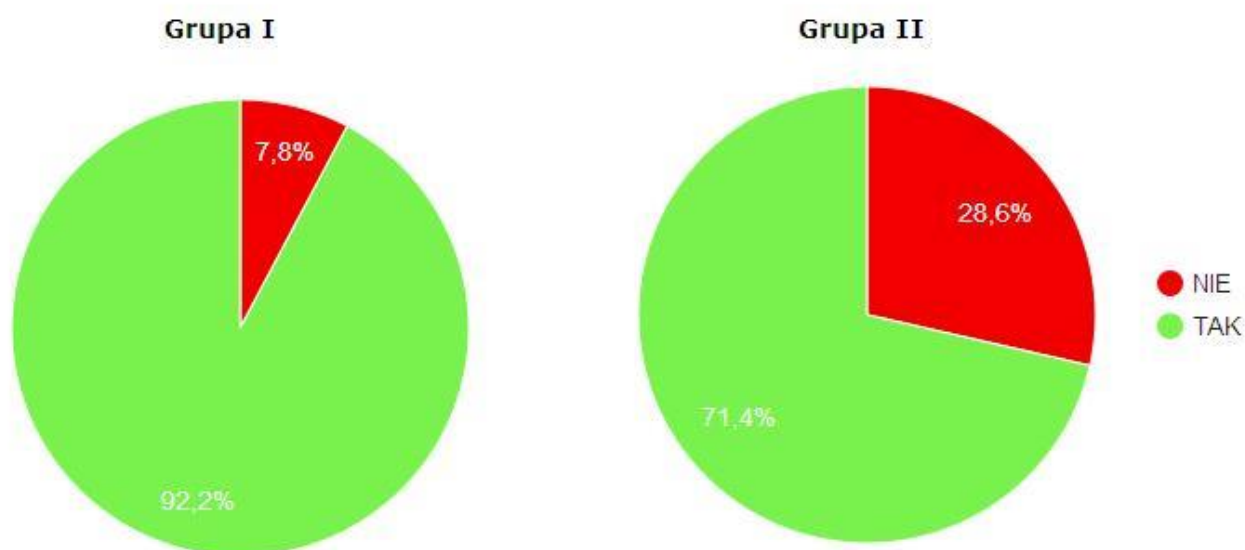
Następne zagadnienie obejmowało kolejność wykonywania poszczególnych procedur medycznych. W grupie I 80,2% (n=93) badanych stwierdziło, że można udać się do fizjoterapeuty bez konieczności wcześniejszej konsultacji lekarskiej. Odwrotną tendencję zaobserwowano w grupie II (osoby starsze), gdzie 84,5% (n=71) ankietowanych uznało, że najpierw należy zgłosić do lekarza, a dopiero potem z przepisaniem skierowaniem na zabiegi można udać się do fizjoterapeuty. Wyselekcjonowaną w ten sposób grupę respondentów (Grupa I: n=93; Grupa II: n=13) zapytano o rodzaj dolegliwości z którymi według nich można bezpośrednio zgłosić się do fizjoterapeuty. Wyniki zobrazowano na rycinie 5.

Rycina 5. Dolegliwości i schorzenia z którymi według ankietowanych można bezpośrednio zgłosić się do fizjoterapeuty

Kolejne pytanie brzmiało: „Czy zawód fizjoterapeuty jest bardziej związany z medycyną czy wychowaniem fizycznym?”. W obu badanych grupach zdecydowana większość ankietowanych uznała go za zawód bliższy naukom medycznym (grupa I: 89,6% (n=104) vs 10,4% (n=13); $p < 0,001$, grupa II: 82,1% (n=69) vs 17,9% (n=15); $p < 0,001$).

W ostatnim etapie zadano badanym pytanie „Czy fizjoterapeuta po zakończeniu studiów, powinien obowiązkowo zdawać Państwowy Egzamin Fizjoterapii na wzór Lekarskiego Egzaminu Państwowego?”. Procentowy rozkład odpowiedzi zawarto na rycinie 6.

Rycina 6. Procentowy rozkład odpowiedzi ankietowanych na pytanie: „Czy fizjoterapeuta po zakończeniu studiów, powinien obowiązkowo zdać Państwowy Egzamin Fizjoterapii na wzór Lekarskiego Egzaminu Państwowego?”

Dyskusja i omówienie wyników:

W ostatnich 20 latach bezsprzecznie odnotowuje się nieustanny i dynamiczny rozwój fizjoterapii w Polsce. Świadczy o tym nie tylko coroczna liczba absolwentów studiów wyższych uzyskujących tytuł magistra fizjoterapii, lecz również ciągle rosnąca liczba publikacji naukowych dotyczących skuteczności wybranych metod terapeutycznych oraz postępowania fizjoterapeutycznego w wybranych jednostkach chorobowych. W oparciu o dokładną znajomość biomechaniki, anatomii i fizjologii człowieka powstają również nowe metody specjalne rehabilitacji.

Analizując dane przedstawione na rycinie 1, zdecydowana większość studentów odróżnia od siebie pojęcia „fizjoterapeuta” oraz „fizykoterapeuta”. W grupie osób starszych tylko 27%

badanych poprawnie definiuje nazewnictwo zawodu. Najprawdopodobniej związane jest to z poglądem, iż rehabilitanci zajmują się przede wszystkim wykonywaniem masażu oraz zabiegów fizykalnych (zobacz: rycina 4). Tylko niewielki odsetek respondentów w tej grupie uważa, iż do zakresu obowiązków fizjoterapeuty może należeć stawianie diagnozy funkcjonalnej, programowanie procesu rehabilitacji oraz zlecanie zabiegów rehabilitacyjnych.

Pomimo szybkiego w ostatnim czasie rozwoju „Szkół rodzenia” w naszym kraju badani wykazują niski poziom wiedzy na temat możliwości prowadzenia rehabilitacji ginekologicznej. Świadczy o tym fakt, iż mniej niż 2% ankietowanych w obu grupach wskazało na możliwość pracy fizjoterapeuty na oddziale ginekologicznym, jak również, tylko 0,5% (n=1) spośród wszystkich ankietowanych wie o możliwości nefarmakologicznego, fizjoterapeutycznego postępowania u pacjentek z zespołem bolesnej miesiączki. Zadowalający jest natomiast fakt, wysokiej świadomości na temat opieki paliatywnej. W dobie starzejącego się społeczeństwa kluczowa rola jaką pełni fizjoterapeuta w zakładach opieki leczniczej czy też w innych placówkach zajmujących się opieką osób starszych, nie podlega dyskusji. Powszechna jest również wiedza dotycząca prowadzenia rehabilitacji na oddziałach: ortopedycznym oraz neurologicznym.

Aktualne kształcenie fizjoterapeutów w Polsce odbywa się przede wszystkim na Akademii Wychowania Fizycznego, jak również Uniwersytetach Medycznych [7]. W obu grupach zdecydowana większość badanych postrzega zawód fizjoterapeuty jako bardziej związany z medycyną niż wychowaniem fizycznym. Prawdopodobnie jest to związane ze sposobem postrzegania obrazu fizjoterapeuty, jako osoby prowadzącej rehabilitację na oddziale szpitalnym. Należy jednak pamiętać, że gimnastyka lecznicza wywodzi się z kultury fizycznej osób zdrowych, dopiero później przechodząc w rehabilitację funkcjonalną. Znajomość metod kultury fizycznej pozwoliła na przeniesienie gier i zabaw do rehabilitacji dzieci i młodzieży oraz wprowadzenie elementów sportu i turystyki do rehabilitacji osób niepełnosprawnych [8]. Interdyscyplinarność tego zawodu nie pozwala jednak jednoznacznie przypisać go do którejś z dwóch wymienionych grup.

Przy tak szerokim wachlarzu możliwości terapeutycznych oraz wiedzy, którą musi nabyć fizjoterapeuta w trakcie kształcenia zawodowego, zasadna wydaje się weryfikacja poziomu jego wiedzy oraz umiejętności, które nabył w trakcie studiów. Ustawa o zawodzie fizjoterapeuty zakłada wprowadzenie po zakończeniu 5-letnich, jednolitych studiów magisterskich obowiązkowego Państwowego Egzaminu Fizjoterapii (PEF). Pomysł ten wydaje się być zasadny i ma na celu przede wszystkim zwiększenie jakości usług świadczonych przez fizjoterapeutów oraz wyeliminowanie. Badani również uważają (85% ankietowanych) potrzebę wprowadzenia dodatkowych egzaminów po zakończeniu studiów.

Wnioski:

Rezultaty przeprowadzonych badań wskazują na niedostateczny poziom wiedzy społeczeństwa, zwłaszcza wśród osób powyżej 60 roku życia, na temat zawodu fizjoterapeuty w wybranych jego zagadnieniach oraz aspektach. Sugeruje to konieczność tworzenia programów informacyjnych w postaci broszur oraz ulotek informacyjnych, jak również odpowiedniego propagowania informacji w mediach społecznościowych. Ponadto organizowanie przez fizjoterapeutów bezpłatnych akcji promujących zdrowie oraz poświęcenie większej uwagi przez media obchodom międzynarodowego „Dnia Fizjoterapeuty” mogą w znacznej mierze poprawić poziom wiedzy społeczeństwa.

Piśmiennictwo:

1. Rehabilitacja Polska 1945-2009. [Red] Jerzy Kiwerski, Andrzej Kwolek, Zbigniew Śliwiński, Marek Woźniewski. Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 2009.
2. Janaszczyk A, Leoniuk K, Rehabilitacja społeczna w kontekście roli zawodowej fizjoterapeuty. *Ann. Acad. Med. Gedan.*, 2009, 39, 43-54
3. Gotlib J, Białoszewski D, Lewandowska M, Doroszevska A, Durka M, Sopeła M. Współpraca interdyscyplinarnego zespołu terapeutycznego – praca u podstaw czy idee fixe?, W: Janowski A, Cudo K (red). *Człowiek chory – aspekty biospołeczne*. Lublin 2009, s. 145-161.
4. Gotlib J, Białoszewski D, Cabak A, Barczyk K, Bauer A i wsp. Postrzeganie zawodu fizjoterapeuty przez studentów I roku studiów I stopnia polskich uczelni o różnych profilach kształcenia. *Fizjoterapia Polska*, 2009; 2(9): 109-121.
5. Pujsza A, Tomczak H. Position of physiotherapy profession in Poland: perception of physiotherapy student. *Acta Balneologica*. 2012, 4, 267–273.
6. Śliwiński Z. *Fizjoterapia*. Ministerstwo zdrowia.
http://www.mz.gov.pl/wwwfiles/ma_struktura/docs/79_fizjoterapia_13072011.pdf
(Data wejścia na stronę: 20.01.2017).
7. Hałoń M, Tomczak H, Lass P. Kształcenie fizjoterapeutów w krajach Unii Europejskiej. *Balneologia Polska* 2008; 4: 341-346.
8. Dega W, Milanowska K. *Rehabilitacja Medyczna*. PZWL, Warszawa 1983.